

شیخ فضل الله نور

شهیدی که به عشق
اسلام مظلومانه
به دار آویختند

همان «حکومت اسلامی» و «ولایت فقیه» است، که سائها بعد بوسیله امام خمینی طرح تدوین و پیاده شد.

اهمیت دیگر شعار «مشروع و نه مشروطه» این است که نخستین تلاش برای طرد مفاهیم وارداتی غرب و اولین مقاومت در برابر غریزگی فرهنگی - سیاسی بود که از زمان ملکم خانها و اخوندوفها در ایران در حال توسعه بوده است.

با این شعار، شیخ در واقع فریاد رسا سرداد که ما باید مقولات سیاسی و اجتماعی مان را از لابلای نظام سامانات اسلام استنباط کنیم و به اینسکه از غرب واه بگیریم. از همین رو، ما شیخ را از نخستین کسانی میدانیم که در مقابل «غریزگانی» و «غریزگی» ایستاد و در جهت ایجاد نهضت بازگشت به خویشتن خود را فدا ساخت.

شیخ فضل الله... هم نخستین شهید در راه آرمان استقرار «حکومت اسلامی» است و هم نخستین شهید در راه مقاومت در برابر غریزگی و از همین جهت است که غریزندگان راست و چپ از اسم او وحشت دارند و سایه وی را نیز با تیر میزنند.

نویسندگان مخالف شیخ شهید و نوکران شرق و غرب نیز اعتراف دارند که شیخ فضل الله... برجسته ترین مرجع و اعلم علمای تهران بوده است و از نظر مدارج علمی از سید عبد الله... بهیچانی و سید محمد طباطبائی، دو تن از مراجع بزرگوار دیگر، بالاتر بوده است (۱)

م - ق - هدایت، از غریزندگان بنام، مجبور به اعتراف شده:

شعار «مشروع و نه مشروطه» در واقع فریاد رسای شیخ بوده: که باید مقولات غربی و مفاهیم وارداتی را کنار زده سیستم سیاسی خود را از «اسلام» استنباط نمایم.

فریاد شیخ در تمامی دوره های بعد تاریخ، علیرغم تلاشهای پیگیر غرب باوران، طنین انداز شده و «انقلاب اسلامی ایران» تحقق آرمان شیخ فضل الله... است.

شعار «مشروع» که فضل الله... سرداد اولاً از این جهت بسیار حائز اهمیت است که در جهان تشیع نخستین بار لزوم ایجاد حکومت بر پایه دین را مورد تاکید قرار میداد و آنرا نه تنها بطور تنوریک در کتاب بلکه بصورت یک مرام و شعار در صحنه

شیخ فضل الله... کجوری، معروف به نوری، فرزند ملا عباس کجوری، در دوم ذی الحجه ۱۲۵۹ قمری متولد شد. او پس از تکمیل تحصیلات مقدماتی راهی عراق گردید و در زمره شاگردان میرزای شیرازی در آمد. به نظر میرسد حضور در محضر میرزای شیرازی در تکامل فکری شیخ فضل الله... تاثیر به سزائی داشت. میرزای شیرازی معلم شیخ فضل الله... فردی بود که فتوای تاریخ ساز تحریم تنباکو را که نقطه عطفی در مبارزات روحانیت با استعمار سیاسی، اقتصادی، بود، صادر کرد. تحریم تنباکو و سبیل ورود فعال روحانیت و اسلام در صحنه سیاسی محسوب میشود. میرزای شیرازی در دوران اخیر از نخستین مراجع بزرگ

● شعار مشروع و نه مشروطه در واقع فریاد رسای شیخ بود، که بر اساس آن باید مقولات غربی و مفاهیم وارداتی را کنار زده و سیستم سیاسی خود را از اسلام استنباط نمایم.

سیاسی عنوان کرد. البته سید جمال هسته اولیه این فکر را در جهان اسلام پایه گذاری کرده بود، چندی پیش از مبارزات شیخ، مرحوم نائینی به شکل نظری و تنوریک مسئله حکومت اسلامی را مطرح کرده بود ولی تلاش نائینی بیشتر جنبه علمی داشت. شیخ فضل الله... آرا بصورت یک «شعار» و «آرمان سیاسی» در آورد و جان خود را در پای این آرمان فدا ساخت و بدینسان آرمان «حکومت اسلامی» را با خون خود آبیاری کرد چیزی که «مشروع» شیخ فضل الله... از آن دم میزد،

شیعه است که در مبارزات سیاسی وارد شده و احتمالاً شیخ فضل الله... پیش ژرف سیاسی و ضدیت با استعمار انگلیس را از محضر استاد خود بدست آورد و بخاطر همین پیشینه، نمیتوانست معتقد به جدائی سیاست از مذهب باشد.

نقش بزرگ شیخ فضل الله... در همین است که در تداوم خط میرزای شیرازی، نخستین بار شعار «حکومت بر پایه دین» را سرداد. بین روحانیون بزرگ ایران وی از اولین کسانی بود که بر نظریه اصیل اسلامی «وحدت دین و سیاست» تکیه داشت.

«مقام علمی اش بالاتر از سیدین مسند نشین (یعنی سید عبد... سید محمد) است»

و نیز حتی مخالفان و دشمنان شیخ مجبور به اعتراف شده‌اند که شیخ فضل... در اوائل یکی از سه پیشوایان و پایه گذاران مشروطیت بود و در کنار سید عبد... بهبهانی و سید محمد طباطبائی در راس جنبش مشروطیت قرار داشت. غربی‌ها و غربزدگانی چون «ادوارد براون»، «کسروی» و «مهدی باملده» به این واقعیت اعتراف دارند این ثابت میکند که شیخ فضل... طرفدار استبداد یا دربار قاجار نبود زیرا اگر چنانچه پشتیبان خود کامگی و استبداد می بود، قاعدتا میبایست از ابتدا در مقابل جنبش مشروطه موضع بگیرد نه اینکه یکی از پایه گذاران آن باشد. کسی که وابسته به دربار قاجار باشد نهضت مشروطه را پایه گذاری نمیکند.

اگر تحقیق دقیق و ژرف در مورد نقش شیخ فضل... در ایجاد جنبش ضد استبداد بعمل آید، ثابت خواهد شد که او پیش از علمای بزرگ دیگر در پایه گذاری جنبش ضد دربار و ضد خودکامگی نقش داشته چرا که اطلاعات علمی و فقهی و بینش و آگاهی سیاسی وی عمیق تر از سایرین بوده است. بخاطر همین عمق بیش اسلامی و آگاهی سیاسی این نکته را بیش از دیگران دریافت که جنبش مشروطه منحرف گردیده و زمام واقعی آن در دست عناصر مزدور بیگانه و غربزه چون پیرم خان ها و تقی زاده‌ها و عناصر ضد مردمی چون خانهای بختیاری و «السلطنه‌ها» و «الدوله‌ها» قرار گرفته است و آنان تنها میخوانند علماء را بصورت «دکور» و برای فریب دادن مردم همراه خود داشته باشند، از اسم آنان برای بدست گرفتن قدرت استفاده کنند سپس آنانرا کنار زنند و به اسلام زدانی جامعه بپردازند.

بیش و آگاهی سیاسی شیخ شگفت انگیز بوده است. وقتی وی را برای اعدام به پای چوبه دار میبردند، عمامه خود را برداشت و خطاب به جمعیت گفت: «همانگونه که امروز عمامه مرا برداشتند عمامه همه را بر خواهند داشت». زمان ثابت کرد که او روند حوادث را به درستی دریافته و ارزیابی کرده بود. زمام امور مشروطیت بدست عناصر خان مزدور بیگانه افتاد. کسانی که ضدیت آنان با اسلام بر کسی پنهان نماند. افرادی مانند پیرم خان‌ها، تقی زاده‌ها، فروغی‌ها که زمینه ساز دیکتاتوری رضا خان و پشتوانه اصلی وی گردیدند.

چرا شیخ فضل... پیشاپیش دیگران با مشروطه به مخالفت پرداخت؛ در پاسخ به این سوال دو عامل اصلی را میتوان در نظر گرفت.

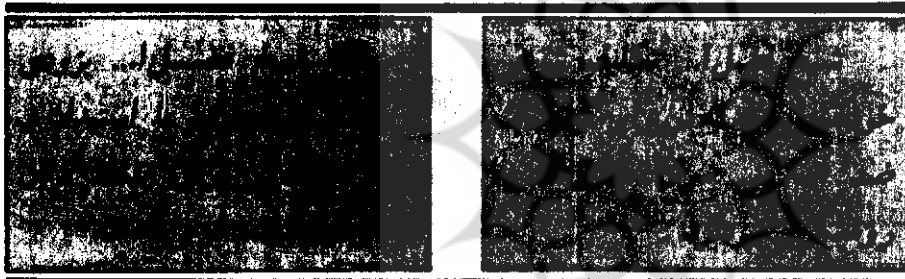
۱ - اولاً آگاهی و بینش سیاسی وی از همه قویتر بود و پیشاپیش همه دریافته بود که سردمداران مشروطه از اسامی مجتهدان تنها برای جلب و فریب مردم استفاده میکنند ولی رهبری اصلی

در دست عناصر ضد اسلامی و ضد روحانیت و سر سپردگان غرب قرار داشت و مشروطه در واقع زمینه ساز حاکمیت انگلیس در ایران است.

۲ - ثانیاً چون از نظر فقهی و علمی و از نظر بیش مکتبی از سایر هم قطاران خود در تهران قویتر بود، لذا به زودی دریافت که مبارزه با استبداد و دربار بهانه‌ای است و مرام اصلی سردمداران مشروطه پیاده کردن تزه‌های لیبرالیسم غربی و ایده های منتسکیو و روسو است. وی بدون مرعوب شدن از ایده‌های وارداتی غربی تشخیص داد که نظام دموکراسی و اصل «حاکمیت مطلق نمایندگان» در مجلس و سیستم قانون گذاری که آرمان مشروطه خواهان است اصل اسلامی نیست، بلکه یک اصل وارداتی غربی است. وی میگفت: نظریه اصیل اسلامی «حاکمیت...» و «حاکمیت شریعت» است. از همین جهت شیخ شهید اعلام کرد ما «مشروعیه می‌خواهیم و نه مشروطه». و پیش از آن هم در زمان تدوین قانون اساسی کوشش کرد در قالب

جسمی وی ترور کنند. روزنامه «جبل المتین» و «صور اسرافیل» و... که ارگان های تیب غربزه مشروطه خواه - دشمنان دانا، یا دوستان نادان، بود به تعریف حقایق و لکه دار ساختن شخصیت این روحانی بزرگ پرداختند. پس از پیروزی مشروطه خواهان و اعلام شیخ نیز قلم بدست دشمنان شیخ و زمام امور در دست قاتلان وی بود و طبیعی است که هرگونه افتراء و اتهام دروغ را به وی نسبت دادند تا بتوانند اتهاماتی که در بین توده مردم مسلمان چهره یک رهبر روحانی را خراب کنند (مانند اتهام پیرامون مسئله طلاق شکوه السلطنه یا ماجرای فروش موقوفه به روسها و...) مخالفان و عمال شرق و غرب گمان میکردند که با ترور شخصیت شیخ و وارد آوردن انواع اتهامات و شخصیت شیخ فضل... برای تسلیهای بعدی کشش نخواهد داشت.

در این مورد مشابهت شدیدی بین شیخ فضل... و آیت... کاشانی وجود دارد. هر دو تن از چهره‌های

مظلوم تاریخ معاصراند که دستگاه منحوس پهلوی و ملی گرایان وابسته به امپریالیسم غرب و چپ‌های وابسته به استعمار شرق هر سه دسته در جهت مسخ سیمای آنان کوشیدند. و زمان که بزرگترین داور است ابرهای تیره دروغ بردازیه‌ها و تهمت و افتراء را کنار زد و اینان دو باره درخشیدن گرفتند.

شیخ فضل... که وی را فرصت پاسخگونی به اتهامات ندادند، با خون خود که گویاترین زبان و رساترین بیان بود، به اتهامات و دروغ بردازیه‌های عمال بیگانه پاسخ گفت و دشمنان را رسوا ساخت. تمامی مورخان مشروطه که اکثراً ضدیت شدیدی نسبت به شیخ دارند و از وارد آوردن هرنوع اتهام ابائی نداشتند، مجبور گردیده‌اند اعتراف کنند که:

«پس از فتح تهران و پیروزی سران مشروطه در سال ۱۳۲۷ با اینکه قبلاً به او سفارش شده بود که برای مصونیت خود به یکی از سفارت‌های بیگانه پناهنده شود. خصوصاً که سفارت روس او را با اغوش باز و احترام زیاد می‌پذیرفت ولی شیخ زیر بار این عار نرفت و در خانه خود در محله سنگلج بقیه از صفحه ۷۱

«مشروطه»، هرچند مختصر برخی از محتویات اسلامی را بگنجاند. تمامی مورخان مشروطه متفق القول‌اند که در اولین قانون اساسی، اصولی که ناظر بر «حضور روحانیون در مجلس» و «اعلام اسلام بعنوان دین رسمی» لازم تطبیق قوانین مصوبه مجلس با شریعت اسلام میباشند، بخاطر اصرار شدید شیخ فضل... منظور گردیده بود. (۲)

شیخ فضل... تکلیف شرعی خود میدانست که در برابر گرایش‌های ضد اسلامی سران مشروطه به روشنگری بپردازد. او علاوه بر مبارزه پیکیر در تهران، از طریق مریدان خود در انزلی و تبریز و کرمان و سایر نقاط مهم ایران نیز حقایق را به مردم رساند و روشنگری و افشاگریهای شیخ بی تاثیر نبوده کم کم توده مردم مسلمان متوجه شدند که در پوشش مشروطه در واقع برنامه‌هایی بمنظور ایجاد وابستگی به غرب و اسلام زدانی در کار است.

غربزدگان و نوکران انگلیس از تلاشهای شیخ شدیداً بوخست افتادند. در این زمان مطبوعات و رسانه‌های جمعی در دست عمال شرق و غرب بوده و در این مطبوعات تلاش سیستماتیک بعمل آمد، تا شخصیت و نام شیخ فضل... را پیش از اعدام

شیخ فضل الله.....

ماند»

(مهدی بامداد: شرح حال رجال ایران ج ۳)
میرزا محمدخان قزوینی در یادداشت‌هایی بر کتاب «انقلاب ایران» تالیف ادوارد براون مینویسد:
«گفته میشود هنگامیکه شیخ فضل... در خطر مرگ بوده، روسها به او پیشنهاد کردند که پرچمشان را بر پام خانه‌اش بزند تا از هر گونه گزند ایمن باشد یا اینکه در سفارت روس پناهنده شود. اما شیخ زیربار این ننگ نرفته و جواب داد: «کشته شدن را به این کار ترجیح میدهم»
کسیکه به این درجه شجاعت و شهامت داشته و تا این اندازه آبروی اسلام و روحانیت را پاس دارد، آیا چنانکه مخالفش ادعا میکند میتواند؛ تنها بخاطر جاه‌طلبی یا حسادت شغلی یا پول گرفتن از دربار یا سفارت روس دست به کاری بزند؟ وی مسیر شهادت را آگاهانه انتخاب کرد تمامی اتهامات و افتراات دشمنان را با خون خود پاسخ گفت و ثابت کرد که مخالفت وی با مشروطه نه بخاطر اتقایی

دربار یا روس بلکه بخاطر اسلام بوده و نیز مخالفت وی یک مخالف اصولی و مکتبی بوده است. زمان نیز ثابت کرد که ارزیابی شیخ در باره مشروطه و سران مشروطه به عنوان «نیروی ضداسلامی» که وابسته به انگلیس کاملاً درست بوده و تقی زاده‌ها و فروغی‌ها زمینه‌ساز و دستیار رضاخان‌ها از آب درآمدند.

اظهارات شیخ فضل... در آخرین لحظات عمرش، در پای چوبه دار، و آن شهادتی که بهنگام مواجه شدن با مرگ از خود نشان داد، نمایانگر ایمان وی به حقانیت مواضعش می‌باشد.

در پایان مقاله را با جملاتی از میرزاخان قزوینی در یادداشت‌هایی که بر کتاب «انقلاب ایران» براون نوشته است به پایان می‌بریم. وی نقل میکند: «هر روز دادرسی او فقط گفت: اینها (یعنی قضاوت و نابودکنندگان وی) آیا در روز قیامت جواب مرا خواهند داد؟... سپس بدون ترس با عراسی، خطاب به دژخیمان که برای انجام تکلیف منتظر او

بودند گفت: «کار خود را بکنید» پس با عمامه و عبا آویخته شد»

تنها کسی میتواند چنین جانانه جان بدهد که دست به مبارزات اصولی زده و دست کم بر حقانیت مواضع خود ایمان داشته باشد.

والسلام

(۱) - م - ق هدایت: خاطرات و خطرات ص ۲۰۴

بعنوان نمونه اعتراف دشمنان نیز رجوع شده به: شرح حال رجال ایران نوشته مهدی بامداد (ج ۳) و «انقلاب ایران» تالیف ادوارد براون

(۲) برای دریافت کم و کیف سخنان غریب‌زبان

در این مورد به کتاب «قانون اساسی ایران و اصول دموکراسی» نوشته مصطفی رحیمی انتشارات امیرکبیر و کتاب «تفسیر قانون اساسی ایران» نوشته مرتضی راوندی، انتشارات مشرقی تهران رجوع شود

گردش سود.....

نرخ عادلانه مطلق تا امروز در جامعه بشری تحقق پیدا نکرده است نه در سیستم‌های مارکسیستی و نه در سیستم سرمایه داری و نه در اسلام.
نرخ عادلانه مکانیسم می‌خواهد و اینکار علم اقتصاد است. عامل اخلاق عامل خیلی مهمی است ولی باز عامل علمی را نمیشود از نظر دور داشت.

خلاصه بحث

خلاصه بحث تا اینجا این است که؛ اصل «سود سرمایه» در شکل ابزار تولید ولو بمقدار بسیار

ناچیز از نظر منطقی قابل قبول است. اصل «سود سرمایه» در شکل مستغلات ولو بمقدار بسیار ناچیز از نظر منطقی قابل قبول است. سود خالص سرمایه غیر تولیدی و غیر مستغلاتی و نظیر آن به هیچ عنوان قابل قبول نیست. منظور از «سودخالص» یعنی سود کلی صرف نظر از اجرت خدماتی بازرگان و امثال آن و صرف نظر از نرخ تورم اجتناب ناپذیر. غیر از این اگر تورمی داشته باشیم، سود آن از نظر اقتصادی با ربا فرقی ندارد.
پس سود سرمایه بازرگانی آن مقدار که مربوط

به اجرت خرید و فروش است با ربا فرق دارد، فقط آن مقدار که منحصر بر می‌گردد به سودخالص این سرمایه عقیم، مثل ربا است.

(سرمایه ابزار تولید عقیم نیست، زاینده است. سرمایه مستغلاتی عقیم نیست، بهره دهنده است. سرمایه بازرگانی عقیم و بی ثمر است) سود سرمایه که در شکل یک شینی بی ثمر عقیم است عبارتست از «سرمایه بازرگانی»، یا «سرمایه در گردش دستگاههای تولیدی» انهم مثل سود بازرگانی است. اینها عموماً مثل ربا هستند و هیچ توجیه اقتصادی ندارند. ادامه دارد

صنایع دستی.....

قابل تحویل است و مورد استفاده جهت حمل مجروح و مهمات بکمک نفر و موتورسیکلت دارد. این دستگاه با کمی تغییر جهت حمل محصولات کشاورزی در مزارع مساعد است.
۸- دستگاه ترانس جوش ۲۵۰ آمپر سالی ۸۰۰ دستگاه.

۹- خرید دستگاههای منبع سازی - لبه زنی و کاسه زنی ۱۰ دستگاه در سال.
۱۰- جعبه زنبور عمل ۱۰ هزار عدد در سال.
۱۱- ماشین جوجه کشی ۱۰۰ تانی ۴ تا ۵ هزار دستگاه در سال.
۱۲- کارخانه بیخ سازی از ۲ تا ۱۰ تن در روز

در سال ۱۲۰ دستگاه قابل تحویل است.
۱۳- سردخانه در ماه ۲۰۰ متر مکعب قابل تحویل است.
۱۴- کارخانه پودر ماهی.
۱۵- کارخانه رب گوجه فرنگی ۱۰ دستگاه در سال.

۱۶- سوله و نصب سوله.
۱۷- درب و پنجره چوبی.
۱۸- تخته سه لانی ۳۰۰۰ متر مربع در ماه.
۱۹- قالب تیرسیمانی ۱۰۰ قالب در ماه.
۲۰- قالب سازی اگر نمونه داده شود.
۲۱- ایجاد کارگاههای تراش کاری ۱۰ واحد

در سال.
۲۲- ایجاد کارگاههای ریخته گری ۲۰ واحد در سال.
۲۳- دستگاه بسته بندی خرما.
۲۴- ساخت و نصب دارقالی.
۲۵- کارخانه تولید فرم آتش نشانی.
۲۶- تولید گچ.

ضمناً در مورد ساخت وسائل کشاورزی با کمیته کشاورزی هماهنگی خواهد شد. همچنین اگر اطلاعات بیشتری در این زمینه خواسته شود بعداً در اختیار گذاشته می‌شود.